Zelfbeheer in binnensportaccommodaties

Nijmegen beschikt over een gevarieerd aanbod aan binnensportsportaccommodaties. Hierbij gaat het om zowel gemeentelijke als niet-gemeentelijke sportaccommodaties. Dit kan zijn bv. in eigendom van onderwijs, kennisinstituten en/of commerciële sportscholen. Op dit moment worden de gemeentelijke binnensportaccommodaties in bijna alle gevallen beheerd en geëxploiteerd door de gemeente.

Wij gaan graag in gesprek met sportverenigingen die de ambitie hebben om één van onze binnensportaccommodaties in zelfbeheer te nemen. We hebben het hier over onze gymzalen, sportzalen en sporthallen.

Set van uitgangspunten
Zelfbeheer is niet zomaar een klus die een vereniging er even bij kan doen. Zelfbeheer vraagt om een bepaalde mate van beschikbare capaciteit, kennis en financiële middelen. Als gemeente willen we graag op een constructieve manier in gesprek gaan met sportverenigingen die een gemeentelijke binnensportaccommodatie willen beheren. Daarom hebben we een set van uitgangspunten geformuleerd die hiervoor de basis vormt. Deze uitgangspunten vormen tevens het kader waarop we als gemeente de haalbaarheid van een plan voor zelfbeheer toetsen. We creëren hiermee een eenduidige lijn in onze aanpak, waarbij de betreffende situatie altijd maatwerk blijft. Op basis hiervan voeren we het gesprek met de sportvereniging.

Uitgangspunten zelfbeheer

Zelfbeheer
Sportverenigingen kunnen het gedeeltelijke of gehele beheer van een binnensportaccommodatie van de gemeente overnemen. De accommodatie blijft wel in eigendom van de gemeente. Zelfbeheer omvat de volgende taken en verantwoordelijkheden: horeca, schoonmaak, beheer en onderhoud. Hier hoort nadrukkelijk ook het stroomlijnen van aanvragen van sportverenigingen die gebruik willen maken van de accommodatie bij. De gemeente Nijmegen draagt met haar binnensportaccommodatie bij aan maatschappelijke doelstellingen. Dit verwachten wij ook van een sportvereniging die taken en verantwoordelijkheden op het gebied van zelfbeheer overneemt.

Onder een sportvereniging verstaan wij een vereniging die hoofdzakelijk uit vrijwilligers bestaat en geen winstoogmerk heeft. Een toekomstbestendige vereniging sluit aan bij de open-club gedachte. Dit betekent dat de sportvereniging toegankelijk is voor iedereen, professioneel en breed georganiseerd is, haar leden behoudt en nieuwe leden aantrekt, vraaggestuurd werkt i.p.v. aanbodgestuurd en samenwerkt met organisaties in de buurt, zoals fysiotherapeuten, onderwijs en lokale ondernemers.

Uitgangspunt 1. De sportvereniging geeft aan wat haar ambities en doelstellingen en zijn bij zelfbeheer, hoe deze aansluiting vinden bij de gemeentelijke doelstellingen en op welke wijze zelfbeheer een bijdrage levert aan de ambities van een sportvereniging zelf (denk b.v. aan maatschappelijke meerwaarde, kostenbesparing en/of kwaliteitsverbetering).

Uitgangspunt 2. De sportvereniging voelt eigenaarschap en neemt de verantwoordelijkheid om invulling te geven aan de gemeentelijke doelstellingen t.a.v. sport, gezondheid, inclusie e.d. Denk hierbij ook aan toekomstige multifunctionele sportaccommodaties, waarin meer dan alleen sport bedreven wordt.

Vormen van zelfbeheer

We geven ruimte aan verschillende vormen van zelfbeheer. Elk initiatief is maatwerk; wat bij de ene binnensportsportaccommodatie heel goed werkt, kan voor een andere accommodatie weer heel anders zijn. Natuurlijk nemen we de opgebouwde kennis en ervaring (kansen en risico's) van zelfbeheer mee in toekomstige gesprekken met de sportverenigingen die met zelfbeheer aan de slag willen. Waar wenselijk koppelen we sportverenigingen aan elkaar om ervaringen uit te wisselen.

Niet alle binnensportaccommodaties zijn geschikt voor zelfbeheer. Denk aan een sportzaal in een beheerd wijkcentrum. Er zijn verschillende taken en verantwoordelijkheden die een sportvereniging kan overnemen. Het is hierbij belangrijk te weten welke ideeën en ambities een sportvereniging heeft bij zelfbeheer én welke vorm van zelfbeheer hier goed bij past.

Uitgangspunt 3. Er is geen standaard takenpakket waaruit zelfbeheer bestaat. Dit is altijd maatwerk. De sportvereniging doet een voorstel aan de gemeente in welke vorm zij zelfbeheer willen oppakken. Hierover wordt vervolgens het gesprek aangegaan.

Toegankelijke sportaccommodaties voor alle Nijmegenaren

De gemeente bouwt binnensportaccommodaties primair voor het faciliteren van het bewegingsonderwijs en de breedtesport. We vinden het belangrijk dat onze gymzalen, sportzalen en sporthallen toegankelijk, bereikbaar en bruikbaar zijn voor elke inwoner van onze stad, met de focus op multifunctionaliteit. Dat betekent ook een evenredige en eerlijke verdeling van de uren onder alle gebruikers. Dit borgen we door heldere afspraken over te maken met de sportvereniging die het beheer overneemt.

Uitgangspunt 4. Onze binnensportaccommodaties blijven bij zelfbeheer toegankelijk, bereikbaar en bruikbaar zijn voor elke inwoner van onze stad, met de focus op multifunctioneel gebruik.

Uitgangspunt 5. Onze binnensportaccommodaties kennen bij zelfbeheer een evenredige en eerlijke verdeling van de uren onder alle gebruikers.

Plan voor zelfbeheer

Zelfbeheer van een binnensportaccommodatie vraagt een hele organisatie. Het is vergelijkbaar met een onderneming. Daar hoort een goed (meerjaren) plan bij. Dit is de verantwoordelijkheid van de sportvereniging. In dit plan geeft de sportvereniging aan waarom ze zelf een binnensportaccommodatie wil beheren, welke doelen ze daarmee wil bereiken, de activiteiten die ze daarvoor moet ondernemen, de organisatiestructuur en de financiering. Een goed plan voor zelfbeheer of business case zorgt ervoor dat de initiatiefnemer goed is voorbereid op het zelf beheren van een binnensportaccommodatie (inclusief bijkomende risico's). Het behouden van een gezonde sportvereniging, die geen nadelen ondervindt van de druk van zelfbeheer, staat voorop.

Als gemeente kijken we naar de vitaliteit van de sportvereniging en toetsen we het plan op een aantal punten:
1. Organisatiekracht: als fundament en basis voor continuïteit (kader, bestuur en vrijwilligers
2. Financiën (meerjarenbegroting)
3. Beleid en strategie (duidelijke identiteit van de vereniging met visie en doelstellingen).

Het plan wordt ook getoetst op welke taken en verantwoordelijkheden er allemaal bij het zelfbeheer worden opgepakt en hoe de initiatiefnemer hier vorm aan gaat geven. Denk onder andere aan personele capaciteit en planning, schoonmaak, BHV en EHBO, borging van kwaliteit, samenwerkingsverbanden, onderhoud, communicatie en marketing.

Na de eerste toets gaan we in gesprek met de sportvereniging. Op basis van de haalbaarheid van het plan, maken we gezamenlijk de keuze of we ermee doorgaan of niet. Hierbij denken we in mogelijkheden en kansen, maar blijven we wel realistisch.

Belangrijke randvoorwaarden in het plan voor zelfbeheerzijn:

- multifunctionaliteit > een sportaccommodatie wordt altijd gedeeld.
- de vergunningen zijn op orde
- belastingen en heffingen zijn in beeld
- het is duidelijk welke verzekeringen nodig zijn en hoe de aansprakelijkheid geregeld is
- Duidelijke demarcatie: in afspraken vastleggen wie wat doet en waarvoor verantwoordelijk is

Met betrekking tot de financiën hebben we in bijlage 2 een overzicht van kostenposten opgenomen waarover de gemeente en sportvereniging minimaal duidelijke afspraken over moeten maken.

Uitgangspunt 6. De sportvereniging stelt een plan voor zelfbeheer op en heeft daarbij minimaal aandacht voor:

- Organisatie, kader en vrijwilligers
- Financiën
- Beleid en strategie

Daarnaast wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze zij invulling geven aan de gestelde uitgangspunten en randvoorwaarden.

Vastleggen van afspraken, looptijd en evaluatie
Als door de sportvereniging en de gemeente besloten wordt om het zelfbeheer door te zetten, dan worden over minimaal de hierboven genoemde onderwerpen afspraken gemaakt. Deze worden vastgelegd in een overeenkomst. In principe worden de afspraken gemaakt voor een vooraf vastgestelde periode. De duur van de periode kan afhankelijk zijn van de ontwikkelingen in een wijk/buurt, de vitaliteit van de initiatiefnemer of bijvoorbeeld de staat van de sportaccommodatie. Tijdens de looptijd van de overeenkomst zal er regelmatig overleg zijn tussen de gemeente en de sportvereniging. Dit om grip te houden op de staat van het gemeentelijk vastgoed, maar ook de uitvoering van de overeenkomst en de uitvoering van de gemeentelijke beleidsdoelstellingen.

Uitgangspunt 7. Afspraken over zelfbeheer worden vastgelegd in een overeenkomst die wordt afgesloten voor een vooraf vastgestelde looptijd. De gemaakte afspraken worden minimaal 1 keer per jaar geëvalueerd.

Behoud van werkgelegenheid
Als er meer sportverenigingen een gemeentelijke binnensportaccommodatie gaan beheren, dan biedt de mooie kansen voor de sportvereniging. En daar werken we natuurlijk graag aan mee. Meer zelfbeheer betekent echter ook iets voor onze gemeentelijke formatie. We zullen dan minder beheerders hoeven in te zetten; dit kan negatieve gevolgen hebben voor onze eigen medewerkers of de medewerkers die we via WerkBedrijf inzetten op onze sportlocaties. Dit mag echter niet te koste gaan van de werkgelegenheid en mag dus niet leiden tot gedwongen ontslagen.

Uitgangspunt 8. Zelfbeheer mag niet leiden tot gedwongen ontslag.

Bijlage 1. Afwegingskader zelfbeheer

Behoefte aan zelfbeheer van een sportvereniging

Is het plan voor zelfbeheer na een 1e toets van de gemeente haalbaar bevonden? → Ja/nee

1. Beleid en strategie
- Is helder wat de ambities, doelstellingen en ideeën van de sportvereniging zijn?
- Wordt aangetoond op welke wijze er invulling wordt gegeven aan het gemeentelijk beleid?

→ Ja/nee

2. Organisatie, kader en vrijwilligers:
- Is duidelijk welke rechtsvorm de organisatie krijgt?
- Is er voldoende kennis en kunde aanwezig of is dit te mobiliseren?
- Is er voldoende personele capaciteit aanwezig?
- Is helder welke wensen en eisen je stelt aan vrijwilligers?
- Is er een planning en programmering?

→ Ja/nee

3. Financiën
- Is het plan financieel voldoende onderbouwt en haalbaar?
- Is er een meerjarenbegroting aanwezig?

→ Ja/nee

Op het moment dat op alle vragen ‘ja’ wordt geantwoord, ligt er een goede basis om verder vorm te geven aan een bepaalde mate van zelfbeheer. De sportvereniging werkt het plan verder uit en komt samen met de gemeente tot een overeenkomst. Op het moment dat op 1 of meerdere vragen ‘nee’ wordt geantwoord is er onvoldoende basis om een gemeentelijke binnensportaccommodatie over te dragen.

Bijlage 2. Overzicht kostenposten

Over de volgende kostenposten wil de gemeente minimaal afspraken maken met sportverenigingen:

Kosten
1. Personeel:
beheer/gastheer
administratie/verhuur
flexibel personeel
2. Onderhoud:
dagelijks onderhoud
groot onderhoud
hygiënisch onderhoud
3. Energie lasten:
electra
gas
water
4. Belastingen en verzekeringen:
OZB
overige belastingen
verzekeringen
5. Overige kosten:
beveiliging
promotie en marketing
overige kosten